

Lideratges per al canvi d'època

Si assumim que vivim en una nova època, amb uns nous problemes que no es poden resoldre amb les receptes tradicionals que hem anat aplicant fins ara, aleshores haurem de buscar noves maneres d'abordar els afers col·lectius. En altres paraules, si volem que la nova societat sigui el resultat de la nostra voluntat col·lectiva, aleshores caldrà activar les capacitats d'agència social i política per tal de poder avançar, segurament amb noves maneres i nous estils, aquest procés de canvi. En aquest sentit, un dels temes recurrents en molts debats, converses i articles periodístics és la manca de lideratges potents, o bé, dit en altres termes, la nostàlgia per moments anteriors en què, aparentment, sí que existien. És cert, per altra banda, que a les societats contemporànies les organitzacions, les empreses, tendeixen a buscar fórmules de funcionament més planes, menys punxegudes. Hi ha, doncs, enyorança de lideratges forts i, al mateix temps, certa desconfiança en els líders massa personalistes i jeràrquics.

Els grans canvis de tota mena en què estem immersos no sembla que permetin reproduir processos com els que van veure el sorgiment de persones com Jordi Pujol, Jordi Solé Tura, Miquel Roca i Pasqual Maragall, en els quals, per camins diversos, s'havia anat construint el que en un informe de la Fundació Bofill de l'any 2009 s'anomenava *compromís cívic*, fruit de trajectòries familiars, professionals i de sentit de país i de lluita antifranquista ben definides. Els nous liderat-

JOAN SUBIRATS

PROF. DE CIÈNCIA POLÍTICA, IGOP-UAB

ges hauran de sorgir d'unes generacions que han viscut en un context històric molt diferent i sobre les quals han caigut els efectes del canvi d'època que vivim, que trenca la idea de treball, modifica valors i maneres de fer i genera moltíssimes incerteses sobre el futur. Tot plegat obliga a qüestionar tant els valors de la vella societat com les formes de gestió i resolució d'uns nous problemes col·lectius que ben poc tenen a veure amb els de la Catalunya del segle passat.

En aquest sentit, hem acabat recentment una recerca des de l'Institut de Govern i Polítiques Públiques, patrocinada per la Fundació Jaume Bofill, sobre un programa que, de manera experimental, les dues organitzacions vam impulsar fa uns set anys. El programa es va batejar com a *Ordit* (<http://www.jbofill.cat/index.php?codmenu=14.01.06>) i té com a finalitat, com suggereix el seu nom, la voluntat de fer xarxa i de connectar gent jove i experiències d'innovació social o pràctiques ja arrelades, per anar fent gruix i reforçar les capacitats de cadascun dels participants i dels col·lectius en què estan integrats. Els participants, joves d'entre 22 i 35 anys, activistes amb responsabilitats i experiències en entitats de lleure, del tercer sector, del sindicalisme, dels partits, de grups mediambientalistes o del camps dels ateneus popular, conviuen prop d'una setmana, viatjant junts per Catalunya, coneixent entitats, persones i experiències que

puguin resultar significatives i que mostrin maneres de fer engrescadores i transformadores. És una setmana de desconexió total dels joves dels seus espais familiars, socials i laborals, i una setmana d'intenses interrelacions, debats i aprenentatges. Superades ja les 10 edicions, tocava fer un balanç que aviat serà publicat.

Malgrat que hi pugui haver alguns factors en comú entre les trajectòries vitals dels vells i els nous lideratges, com per exemple el paper de les institucions de lleure educatiu, els moments històrics viscuts són tan diferents i la societat ha experimentat unes transformacions tan grans que no ens pot sorprendre que els valors, el sentit i les formes d'entendre el lideratge en el moment actual hagin de ser també ben diferents.

Cap aquí apunten les conclusions. Com bé diuen Castiñeira i Lozano en els seus darrers treballs sobre lideratges, cal pensar en les persones que exerceixen lideratge, el projecte que volen tirar endavant i el grup de gent que els envolta i els acompanya. Els joves participants valoren molt aquesta capacitat de generar esforç compartit, de bastir projectes que reforcin els que hi són i que permetin modificar l'entorn social en què treballen. Pensen el lideratge com un procés de base ciutadana i entenen que aquest procés ha de ser capaç de provocar canvis en els mateixos actors, en el seu entorn social i en les relacions socials o de poder. De fet, el que en surt és una concepció del lideratge indèstriable de l'ecologia social en què es dona.

Hi ha enyorança per lideratges forts i, al mateix temps, certa desconfiança en els líders personalistes i jeràrquics

Ara mateix no sembla possible que es reproduixin processos com els que van fer sorgir polítics com Jordi Pujol i Pasqual Maragall